

แนวทางการปฐกผังลักษณะนิยมผ่านหนังสือพิมพ์ ของรัฐบาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จ
พระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม

นางสาว อภิรดี เจริญชัยสกุล

สถาบันวิทยบริการ
วิทยากรรู้เพื่อพัฒนา
วิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาในเกตเศาสดานานัปทิต
สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ ภาควิชาสารสนเทศ
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2542
ISBN 974-333-764-4
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

14 ม.ค. 2547

๑๑๒๔๕๒๖๒

CULTIVATION OF NATIONALISM THROUGH NEWSPAPERS
DURING THE REIGN OF KING VAJIRAVUDH AND
PRIME MINISTER PIBULSONGKRAM 'S GOVERNMENT

MISS APIRADEE CHAROENTHANSAKUL

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Journalism

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-333-764-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการป้องกันภัยคุกคามด้านหนังสือพิมพ์ ของรัฐบาลใน รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร กับรัฐบาลในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม
โดย	นางสาวอรุณี เจริญชัยฤทธิ์
ภาควิชา	วารสารสนเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์สกุลวนา สุดบรรหาร

คณานิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของภาระการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัณฑิต

, คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุ่มพล รอดคำตี)

គណនៈករណីនាំរាយការណ៍សាខាដី

สมเด็จฯ พระบรมราชูปถัมภ์ ประทานกรุณากาล
(รองศาสตราจารย์นันทิริกา ศรีมaitreya)

.....

..... រោង ទីនៅខ្លួន ក្រោមការ
(ភាគាពី គ.គ.គ.ក.ប.ប.ស.ស.)

อภิรดี เจริญชัยสกุล : แนวทางการปลูกฝังลักษณะนิยมผ่านหนังสือพิมพ์ ของรัฐบาลในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กับรัฐบาลในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม
(CULTIVATION OF NATIONALISM THROUGH NEWSPAPERS DURING THE REIGN OF
KING VAJIRAVUDH AND PRIME MINISTER PIBULSONGKRAM'S GOVERNMENT)
อ.ที่ปรึกษา : ศ.สุกัญญา สุดบรรทัด , 181 หน้า . ISBN 974-333-764-4

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และอธิบายถึงเป้าหมายและแนวทางในการ
ปลูกฝังลักษณะนิยมผ่านหนังสือพิมพ์ ตลอดจนเพื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทหน้าที่และวิธีการปลูกฝังลักษณะ
นิยมของหนังสือพิมพ์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม
โดยทำการศึกษาจากเนื้อหาที่สะท้อนถึงแนวคิดและอุดมการณ์ของรัฐบาลในรัชสมัยของหนังสือพิมพ์ ทั้ง
12 ชีชฉบับ ที่คัดเลือกมาเป็นกตุณตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมัย
จอมพล ป. พิบูลสงคราม ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังลักษณะนิยมเช่นเดียวกัน โดยจอมพล
ป. พิบูลสงครามนั้น ได้นำแนวทางการปลูกฝังลักษณะนิยมของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
มาใช้ แต่ด้วยบริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ทำให้การปลูกฝังลักษณะนิยม แตก
ต่างกันไปด้วย ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมุ่งเน้นการปลูกฝังลักษณะนิยมไปที่ ชาติ
ศาสนา พะมหากษัตริย์ จอมพล ป. พิบูลสงคราม กลับเน้นไปที่ (รัฐ)ชาติ ทหาร ผู้นำ และวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม แนวคิดต่างๆที่นำมาสัมพันธ์กันในการปลูกฝังลักษณะนิยมทั้งหมดนั้น ถูกนำเสนอ
ออกมานในลักษณะเดียวกัน การเน้นย้ำในอำนาจของชาติ อำนาจของผู้นำ และความมั่นคงทางทหาร นั้น ก็
แสดงให้เห็นถึงลักษณะสำคัญของการสร้างชาติว่าคือการเน้นที่ความสำคัญของนักชน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า
แม้แนวคิดหรือการปลูกฝังลักษณะนิยม จะแสดงออกในลักษณะที่แตกต่างกัน แต่ความเป็นจริงแล้วก็มี
ความต้องการในลักษณะเดียวกันในทุกยุคสมัยคือ เพื่อให้เห็นความสำคัญของสถานะเดิมๆในสังคมนั้นเอง

ภาควิชา วารสารสนเทศ
สาขาวิชา การหนังสือพิมพ์
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิต ดาร์งศ์ ใจสกุล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ป.
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

408 51289 28 MAJOR JOURNALISM

KEY WORD : CULTIVATION / NATIONALISM / NEWSPAPER

APIRADEE CHAROENTHANSAKUL : CULTIVATION OF NATIONALISM THROUGH NEWSPAPERS DURING THE REIGN OF KING VAJIRAVUDH AND PRIME MINISTER PIBULSONGKRAM'S GOVERNMENT. ADVISOR : PROF. SUKANYA SUDBANTHAD.

181 pp. ISBN 974-333-764-4.

This study aims to find out, compare and explain about objective and guideline of cultivating nationalism through newspapers, including analyzing the role, duties and method of cultivating nationalism of newspapers in the reign of King Vajiravudh and Prime Minister Pibulsongkram's Government by studying the substance that reflects the idea and philosophy of cultivating nationalism of all the 12 newspapers selected as group samples.

It was found that newspapers, both in the reign of King Vajiravudh and Prime Minister Pibulsongkram's Government were utilized as tool in cultivating nationalism. Prime Minister Pibulsongkram adopted guideline of cultivating nationalism of King Vajiravudh but used it with different wordings in political, economical and social environments, which, as a result, nationalism cultivating became different. While King Vajiravudh emphasized Nationalism cultivation on Nation, Religion and King, Prime Minister Pibulsongkram stressed it on State, Military soldiers, Leader and Culture.

However, various ideas for nationalism cultivating that were put together, were presented in the same characteristic; that is the emphasis on power of the King, and of the Leader, and stability of the army which represents that – important factor of constructing the Nation is the emphasis on the importance of the warriors, which we can simply say that although the ideas are differently expressed, or cultivation of Nationalism are differently conducted, in every era, it contains the fact that all of them have the same desire which is the desire for importance of status quo of the society.

ภาควิชา ภาษาอังกฤษ

สาขาวิชา กการทำสื่อพิมพ์

ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อผู้ติด ณัฐ พงษ์บุญทู?

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา รุ่ง

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ระยะเวลา 3 ปี ของการศึกษาระดับปริญญาโท โดยเฉพาะในช่วงเวลาการทำวิทยานิพนธ์ แม้จะเป็นเพียงช่วงเวลาไม่นาน แต่ผู้วิจัยก็ได้พบกับความประทับใจต่างๆ มากมายที่มาจากการที่มีรัตนลีมเลื่อน

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์สุกัญญา ศุดบวรัต ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ และให้คำอธิบาย ให้ความเมตตา และชี้แนะแก้ไขรื้อผิดพลาดให้กับผู้วิจัยฯ วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ตลอดจนถึง ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์นันทิริกา ศุภไพบูลย์ ประธานกรรมการ และอาจารย์ ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้แสงคิด ในมุมมองอันหลากหลายที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณเพื่อและแม่ คนสองคนที่สำคัญและรักมากที่สุดในชีวิต คนที่เคยห่วงใย ตามไปต่อตระยะเวลาก่อนที่ศึกษา คนที่ตั้งความหวังและคาดหวังกับความสำเร็จของลูกตลอดมา อย่าง ให้ฟังกับแม่รูปว่า ลูกสาวคนนี้ดีใจและภูมิใจที่สุด ที่สามารถทำให้ฟังกับแม่ปลื้มใจกับความสำเร็จของ ลูกได้อีกด้วย

การเรียนปริญญาโท ตลอดทั้งการทำวิทยานิพนธ์คงไม่สามารถสำเร็จได้ หากไม่ได้รับ ความช่วยเหลือจากหลายฝ่าย ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ภาควิชาการสารสนเทศทุกท่านที่ได้ให้ ความรู้และชุดประการความคิดอย่างมากมายแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ ขอบคุณ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูลเพื่อรับทำวิทยานิพนธ์ ขอบคุณเพื่อนๆ ปริญญาโท รวมทั้งเพื่อนๆ จากโรงเรียนอัลลัมมานะฯ เพื่อนๆ มหาวิทยาลัย กรุงเทพ และขอ ยอน สุ เนื่องหั้งสีคน ที่ให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอด

และหากมีรื้อผิดพลาดใดๆ ที่เกิดจาก การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยก็ขออภัยรับความ ผิดพลาดนั้นไว้喻เพียงผู้เดียว.

ยศิริศรี เจริญรัตน์สุก

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๑
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๑
กิตติกรรมประกาศ.....	๒
สารบัญ.....	๓
 บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหานำวิจัย.....	9
วัตถุประสงค์.....	9
ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น.....	10
ขอบเขตในการวิจัย.....	10
อธิบายศัพท์.....	13
ประโยชน์ที่คาดหวังได้รับ.....	17
2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	18
แนวคิดการกิดสร้างเชิงตินิยม.....	18
ทฤษฎีสื่อสารมวลชน.....	25
ทฤษฎีสัญญาณวิทยา.....	33
แนวความคิดเกี่ยวกับสังคมประกิจ.....	36
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์.....	39
แนวคิดการโฆษณาชวนเชื่อ.....	41
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	45
หน่วยการวิเคราะห์.....	45
การทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้.....	45
การทดสอบความเรื่องมั่นในการลงรหัส.....	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47
การขับแนวคิดงานวิจัย.....	53

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
ตอนที่ 1 แนวทางการปูรักผึ้งสัทธิชาตินิยมในแต่ละสมัย.....	58
- การปูรักผึ้งสัทธิชาตินิยมผ่านหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลฯ	58
- การปูรักผึ้งสัทธิชาตินิยมผ่านหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลในสมัย ฯยมพล ป. พิบูลสงคราม ครั้งที่หนึ่ง.....	89
- การปูรักผึ้งสัทธิชาตินิยมผ่านหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลในสมัย ฯยมพล ป. พิบูลสงคราม ครั้งที่สอง.....	113
ตอนที่ 2 การเบรียบเทียบแนวทางการปูรักผึ้งสัทธิชาตินิยมผ่านหนังสือพิมพ์ ในแต่ละสมัย.....	139
5 สรุป ยกไปร่ายผล แล้วข้อเสนอแนะ.....	146
สรุปผลการวิจัย.....	148
ยกไปร่ายผล.....	158
ข้อจำกัดการวิจัย.....	168
ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	169
รายการอ้างอิง.....	170
ภาคผนวก.....	177
ประวัติผู้วิจัย.....	181

**สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**